

گروه جزایر و سواحل – سامیه ظهوریان

قشم - «قشم» سرزمینی سراسر نعمت، ثروت و فرصت‌های مبتنی بر اقتصاد دریاپایه است؛ جغرافیایی شسگفت انگیز و گوناگون شمال ۶۳ آبادی روستایی و ۶ منطقه شهری که مردمانش، میراث داران باشکوه‌ترین تمدن‌های دریایی ایران هستند اما افسوس که پیامدهای منفی پدیده جهانی تغییر اقلیم و خشکسالی از یکسو، تغییر سبک زندگی و دگرگونی اقتصاد محلی از سوی دیگر و مهم از همه، ضعف مدیریت منابع حیاتی سرزمین از جمله آب، عرصه زیستن را بر ساحل نشینان سخت و طاقت فرسا کرده است.

به گزارش اقتصادسرآمد، در میان آبادی‌های بزرگ و کوچک، «کنار سیاه» شرایطی بحرانی‌تر از سایر آبادی‌ها دارد؛ ۱۲۰ خانوار و ۴۱۹ نفر جمعیت آن در منطقه غربی جزیره و با فاصله ۱۱۰ کیلومتری از شهر قشم سکونت دارند؛ اما باوجود همجواری این روستا با دریای نیلگون خلیج فارس، همچنان محروم از آب و در عطش چشیدن طعم مایه حیات است. ظرفیت‌های اقتصادی و گردشگری بی‌شماری در آن وجود دارد اما ساکنانش، با مشکلات زیادی دست و پنجه نرم می‌کنند.

صحب صاحب نوشت: گزارش‌های رسانه‌ای اخیر حکایت از آن دارد که وضعیت معیشتی مردم روستای کنارسیاه با جمعیت غالب صیاد و دریاپیشه، تحت تأثیر بحران یکباری یا در آمد اندک قرار دارد. ۳۴ خانوار تحت پوشش کمیته امداد و ۱۴ خانواده دیگر تحت پوشش سازمان بهزیستی قرار دارند. آنگونه که در رسانه‌ها آمده، مردم در این روستا از امکانات رفاهی، بهداشتی و اقتصادی محروم هستند که عمده آن را ریشه در مشکلی بزرگ همچون «نبود آب» می‌دانند. طبق گفت‌وگوهای انجام‌شده تیم رسانه‌ای صبح ساحل با «محمد بالاکوهی»، رئیس شورای اسلامی این روستا، نزدیک‌ترین آب‌شیرین‌کن تأمین‌کننده منابع آب روستای کنار سیاه در غربی‌ترین نقطه جزیره یعنی روستای باسعبدو قرار دارد، با فاصله‌ای حدود ۲۰ کیلومتر. مردم این روستا باید هزینه زیادی را برای خرید آب و حمل آن به این روستا پرداخت کنند.

بالاکوهی می‌گوید: بیش از ۱۰۰ خانواده در روستای کنار سیاه زندگی می‌کنند؛ که اکثرآ با مشکلات معیشتی دست‌به‌گریبان هستند. آب‌رسانی از طریق شبکه‌لوله‌کشی به این روستا، بین دو تا سه ماه یکبار صورت می‌گیرد. تا

آب درون لوله‌ها جریان می‌یابد و به مخزن‌های خانگی می‌رسد، سهمیه بندی آب تمام می‌شود. اکثر خانواده‌های این منطقه مخازن، دو، سه یا نهایتا چهار هزار لیتری (۲ تا ۴ متر مکعب) دارند که تنها کفاف آب برای ۸ تا ۱۰ روز را می‌دهد و تا زمان آبگیری بعدی، مردم روستا حداقل ۱۰ بار دیگر آب از تانکرها خریداری می‌کنند. هر تانکر آب هم تقریباً ۴۵۰ هزار تومان هزینه در بر دارد که با توجه به شرایط درآمدی اکثر روستانشینان منطقه غربی جزیره، واقعا این مبلغ زیاد است. پیشنهاد می‌شود خبرین به مردم روستا کمک کنند و آب مجانی در اختیار مردم قرار دهند. بسیاری از مردم اصلاً آب‌انبار یا مخزنی برای ذخیره کردن آب ندارند. رییس شورای اسلامی روستای کنارسیاه ادامه می‌دهد: در این سه چهار ماه فصل گرم و تابستان ۱۴۰۲ و در گرمای بی‌سابقه جزیره، بی‌نهایت سختی کشیدیم. آب در مخازن بتونی و آب انبارهای خانگی ۴ تا ۱۲ متری هم برای یک ماه جواب گو نبود. واقعا زندگی در اینجا سخت و دشوار است که از توصیف‌های من خارج است. فاصله بین آبگیری‌ها در شبکه لوله کشی بالاست و تاوصل شدن مجدد آب لوله کشی، مردم بسیار در مضیقه و تنگنا هستند. در دهستان دوالب و روستاهای هم‌جوار کنار سیاه، موارد متعددی سراغ داریم که آن‌ها هم مشکل مخزن نگهداری آب دارند. در مجاورت ساحل روستای کنار سیاه، ژئو سایت «کنار» واقع‌شده که ایجاد زیرساخت‌های گردشگری و رونق گرفتن اقتصادی محلی در آنجا می‌تواند وضعیت معیشتی مردم و روستا را بهبود ببخشد که لازمه اصلی آن وجود زیر ساخت‌های حیاتی همچون منابع آب است. مردم این روستا انتظار دارند سازمان متولی، زیرساخت‌های لازم را برای این منطقه دارای ظرفیت‌های قابل توجه اقتصاد دریاپایه فراهم کنند.

بحران تغییر اقلیم؛ چالش سوءمدیریت

سازمان ملل متحد، پدیده تغییر اقلیم را بسا تغییرات

که موجب شده سهم ما از منابع آب شیرین جهان تنها ۰.۲ (دو دهم) درصد باشد؛ بنابراین کمبود سرانه آب تجدیدشونده از مهم‌ترین چالش‌های منابع آب در ایران است. این کمبود سرانه آب نیز بیشتر متوجه فلات مرکزی ایران است که حدود نیمی از جمعیت کشور را در خود جای داده است. از دیرباز این کمبود آب در کشور به ویژه در نواحی ساحلی و جزایر خلیج فارس وجود داشته و مردمان این سرزمین با هوشمندی، راه‌حل‌های متعددی همچون قنات و آب انبار را برای استفاده بهینه آب در مصارف مختلف شرب، کشاورزی و... ابداع کردند، اما صنعتی شدن، تغییر سبک زندگی و افزایش جمعیت خصوصاً در شهرها به کمبود منابع آبی افزوده است. به علاوه موضوع تغییر اقلیم و گرمایش جهانی نیز موجب تشدید این کم‌آبی شده است.

تنش زدایی با ابتکار «خیرآب»

نهادهای بین المللی مختلفی در جهان از جمله فدراسیون بین المللی صلیب سرخ و هلال‌احمر در سالیان اخیر، بحران جهانی تغییر اقلیم را با هشتگ #ClimateChangeMe اطلاع‌رسانی کرده و تلاش نموده تا با توجه به افکار عمومی رایج این موضوع معطوف و ظرفیت‌های داوطلبی، توانمندی‌های بشردوستانه و مسئولیت‌های اجتماعی‌ششگری را برای کاهش اثرات منفی ناشی از تغییرات اقلیمی و آب و هوایی در اقصی نقاط کره زمین بسیج نماید. در همین راستا جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران با محوریت سازمان داوطلبان و به‌عنوان یکی از جمعیت‌های ملی از سال ۱۳۹۷ و برای ششمین سال متوالی، اجرای طرح ملی «نذر آب» را در مناطق متأثر از خشک‌سالی در دستور کار قرار داده است. پس از انجام مذاکرات چندجانبه صورت گرفته طی تابستان سال جاری و با اعلام آمادگی و نقش آفرینی مؤثر شرکت فولاد کاوه جنوب کیش در قالب مسئولیت اجتماعی شرکتی و با همکاری و پیگیری شرکت آب و برق و تأسیسات قشم به‌عنوان یکی از تأمین‌کنندگان اصلی آب شرب و بهداشتی مردنیاز ساکنان بزرگ‌ترین جزیره خلیج‌فارس، این تفاهم چندجانبه حاصل شد که طرح اختصاصی «خیرآب» (خیرات آب) در قالب یک پروژه داوطلبی محرومیت‌زدایی باهدف کاهش سطح بحران تنش آبی، ارتقاء سطح سلامت عمومی و کمک‌رسانی به آسیب‌پذیرترین مرزنشینان کشور در سطح روستاهای کمتر برخوردار جزیره قشم اجرا شود. به همین منظور و به مناسبت هفته وحدت، گرامی داشت هفته دفاع مقدس و در سالروز حماسه شکستن حصر آبادان (عملیات ثامن‌الائمه)، در تاریخ ششم مهر ۱۴۰۲ در بندر تاریخی لافت تفاهمنامه همکاری چهارجانبه منعقد، امضا و مبادله شد.

مسئولیت شرکت فولاد کاوه جنوب کیش در این فرآیند، تأمین مالی، تهیه و تجهیز ملزومات مربوط به فرآیند تأمین منابع، تولید و توزیع آب شرب برای روستاهای محروم و کمتر برخوردار جزیره قشم است؛ در نخستین اقدام جهادی، به منازل مسکونی روستای محروم هدف‌گذاری شده در دو منطقه بحرانی مرکز و غرب جزیره، آب‌رسانی صورت می‌پذیرد. هدف از اجرای این طرح ابتکاری، کاهش تنش آبی جزیره قشم در ذیل هدف اصلی «کاهش اثرات منفی ناشی از تغییرات اقلیمی» است.

جامعه هدف در گام نخست، دو روستای «کنار سیاه» (با جمعیت غالب صیاد و دریانشگان و مذهب اهل سنت با جمعیت ثابت افزون بر ۱۲۰ خانوار) و «باغ

همدلی پولادین برای کاهش تنش آبی روستاهای قشم؛

خیرآب جزیره قشم

متعهد شده‌اند که پس از تهیه مخازن ۲ مترمکعبی، انجام عملیات انتقال و نصب آن‌ها در منازل خانواده‌های کم‌بضاعت و آب‌رسانی مستمر به این منازل از طریق تانکرهای آب‌رسانی سیار، آیین اختتامیه فاز نخست طرح ابتکاری «خیرآب» و بهره‌برداری رسمی از این پروژه داوطلبی را مطابق برنامه‌ریزی و اطلاع‌رسانی قبلی در اوایل فصل زمستان سال جاری و در یکی از دو روستای جامعه هدف، با حضور چهار طرف تفاهم‌نامه برگزار نمایند.بر همین اساس، تا نیمه نخست آذرماه سال جاری، عملیات تأمین مالی، سفارش ساخت مخازن و نصب آن‌ها در دو روستای کنار سیاه و باغ بالا از سوی شرکت فولاد کاوه جنوب کیش به پایان می‌رسد و شرکت آب، برق و تأسیسات قشم نیز منابع آب شیرین لازم را در کارخانه آبشیرینکن غرب جزیره، واقع در روستای باسعبدو در اختیار تانکرهای آب‌رسانی سیار قرار می‌دهد تا آب سالم و بهداشتی رایگان را به مخازن ۲ مترمکعبی نصب‌شده در منازل مسکونی نیازمندان منتقل نمایند.

نکته قابل توجه اینکه، با آب‌رسانی به دو روستای هدف‌گذاری شده در گام نخست ابتکار «خیرآب»، پروژه‌های کاهش تنش آبی با استفاده از ظرفیت خیران و تأمین مالی از محل مسئولیت اجتماعی بنگاه‌های اقتصادی به پایان نمی‌رسد؛ زیرا در یکی از بندهای این سند همکاری قیدشده که «با موافقت طرفین این تفاهم‌نامه، می‌توانند در رابطه با آب‌رسانی به دیگر روستاهای محروم جزیره قشم تمهید شود»

طبق تفاهم‌نامه بین شرکت فولاد کاوه جنوب کیش، شرکت آب و برق و تأسیسات قشم و سازمان داوطلبان جمعیت هلال‌احمر و امام جمعه شهرستان قشم، مقرر شد که دفتر امام جمعه مشارکت و همکاری ویژه‌ای را با دو شرکت مشارکت‌کننده در این اقدام خواهانه و ایفای رسالت جهاد تبیین به‌عنوان حامی معنوی این پروژه انجام دهد.

همچنین سازمان داوطلبان جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی نیز علاوه بر ترویج فرهنگ خیرات آب در سطح ملی به‌عنوان یکی از زیرمجموعه‌های طرح کشوری «نذر آب»، دو نشان ویژه داوطلبی را به مدیران ارشد شرکت فولاد کاوه جنوب کیش و شرکت آب و برق و تأسیسات قشم در راستای ایفای رسالت‌های انسانی و بشردوستانه، اعطا نماید؛ معمولاً هر سه سال یک‌بار، اعطای این نشان داوطلبی در ایران به خیران و شرکت‌های حامی پروژه‌های بشردوستانه و ایفای مسئولیت اجتماعی شرکتی در طرح ملی «نذرآب» صورت می‌گیرد که یک اقدام منحصربه‌فرد محسوب می‌شود. تنش‌زدایی از شرایط زیستی و معیشتی جامعه محلی و همچنین کاهش عطش آب در دو روستای فوق بحرانی جزیره قشم، با جمعیت ثابت و شناور چندین هزارنفری، اقدام جهادی سترگی است که را کمک داوطلبانه خیرین کلید خورده و ادامه خواهد یافت؛ قطعاً این خیز بلند، گام نخست برای پیرومن یک مسیر است، نه پایان راه طولانی «کاهش تنش آبی»؛ این خبر خوش برای مردمان بصور جزیرنی که در سرزمینی محصور با چهار طرف آب دریا ساکن هستند، اما چالش‌م‌رگبار بی‌آبی، امانشان را بریده، می‌تواند یک بارقه امید و مسکن قوی باشد.

قطعاً با استمرار در اجرای طرح ابتکاری خیرآب و حمایت رسانه‌ها و مطالبه گری مردم در زمینه ترویج فرهنگ خیرات آب (ساخت آبشیرینکن، مشارکت محروم و تأمین مخازن از نیازمندان) در کنار پروژه‌های خیریه مسجد سازی و مدرسه‌سازی، ابتکار خیرآب به پوشی بزرگ‌تر تبدیل شود که در نهایت امر، موجب تقویت سراسر مایه اجتماعی، ایفای رسالت جهاد تبیین و انتقال روایت‌های کارآمدی نظام جمهوری اسلامی، و در نهایت، تقویت امیدواری مرزنشینان خلیج فارس به فرداهای روشن‌تر خواهد شد.

خرگوش دریایی

عکس: اصغر بشارتی

قاب دوربین